

เปลี่ยนลานรูกให้เป็นลานเล่น “เพราะการเรียนรู้ไม่ได้อยู่แค่ห้องเรียน” ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านในเด็กปฐมวัย ผ่านมุมเล่นลานเล่นตามรอยพระยุคลบาท

แรงบันดาลใจให้จัดกิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านในเด็กปฐมวัยผ่านลานเล่นตามรอยพระยุคลบาท นั้น ในปี พ.ศ.2559 ได้มีโอกาสเข้าร่วมจัดทำคู่มือมุมเล่น ลานเล่น “เล่นตามรอยพระยุคลบาท” เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัย ของกรมอนามัย การประชุมครั้งนี้มีผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ แพทย์ พยาบาล นักวิชาการ และผู้ที่มีประสบการณ์จริง ร่วมกันบอกเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ และวิธีการนำแนวคิดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองไปปรับใช้ในการพัฒนาพื้นที่มุมเล่น ลานเล่น ตามรอยพระยุคลบาท รวมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆในพื้นที่ตนเองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบตนเองและเติบโตไปเป็นคนที่ไม่เรียน ใฝ่รู้ รู้จักการคิด รู้จักการสังเกต รู้จักการแก้ปัญหา พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากการระดมสมองจัดทำคู่มือมุมเล่น ลานเล่น ทำให้ตนเองเกิดจินตนาการลานเล่นตามบริบทของพื้นที่ของตนเองจากแนวคิด “เปลี่ยนลานรูกให้เป็นลานเล่น” ด้วยทรัพยากรที่เรามีอยู่ และได้รื้อฟื้นแนวคิดพระราชดำริในการอบรมเลี้ยงดูพระโอรสและพระธิดาของสมเด็จพระบรมราชชนกและสมเด็จพระบรมราชชนนีมาเป็นแนวทางในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านกิจกรรม การเสริมสร้างประสบการณ์ผ่านลานเล่น ตลอดจนการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเล่น อีกทั้งกระบวนการอื่นๆ ร่วมกับการเรียนรู้ต่างๆ มากกระตุ้นทำให้เด็กสนใจอยากเล่น อยากเรียน อยากรู้ และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม โดยมุ่งเน้นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและภาษารูดอล์ฟ (Rudolph, 1984 : 96) กล่าวว่า “การเล่นเป็นกระบวนการของการพัฒนาทั้ง 4 ด้านของเด็ก คือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา”

กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายผ่านมุมลานเล่นที่ครูจัดขึ้น เป็นกิจกรรมฝึกทักษะการฟัง การคิด การสังเกต รู้จักการแก้ปัญหา ให้เด็กได้เรียนรู้เหมาะสมกับวัย และศักยภาพของเด็ก แต่ละบุคคลเป็นการฝึกกล้ามเนื้อมัดใหญ่กล้ามเนื้อมัดเล็กให้ทำงานประสานสัมพันธ์กันเป็นไปตามวัย จากมุมลานเล่น เพื่อความปลอดภัยครูมีกฎเกณฑ์และข้อตกลงร่วมกันก่อนการเล่นกระตุ้นให้เกิดจินตนาการในด้านกระบวนการคิดในการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี รู้จักรอคอย รู้จักขอโทษ รู้จักช่วยเหลือแบ่งปันสิ่งของ รู้จักการเล่นเป็นทีม เด็กที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายผ่านลานเล่น เป็นประจำสม่ำเสมอเป็นการพัฒนาสมองทั้งสองซีกพร้อมกัน (Dr.Kathlern Alfano) ซึ่งเป็น Child and Play Psychologist พบว่า เด็กที่มีโอกาสเล่น มีการเชื่อมโยงของระบบประสาท (Neutral Pathway) สมบูรณ์กว่าเด็กที่อยู่โอกาสและมีโอกาสเล่นมากกว่าจะมีความสุขมากกว่ามีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตโรงเรียนกว่าเด็กที่ขาดโอกาสเล่น

เริ่มต้น “เปลี่ยนลานรูกให้เป็นลานเล่น” ด้วยการทบทวนองค์ความรู้เดิม และสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองแต่ละช่วงวัย ทำความเข้าใจองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการ “เล่นตามรอยพระยุคลบาท” สอดคล้องกับการเรียนรู้ของสมองอย่างไร จากนั้น ผู้สอนลงสำรวจพื้นที่ว่างที่เป็นปาร์กล้างบริเวณรอบๆ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี ที่จะใช้ทำลานเล่นฯ ประเมินพัฒนาการเด็กก่อน-หลัง ปฏิบัติกิจกรรม(โดยใช้เครื่องมือ DSPM) ซึ่งกำหนดพื้นที่ลานเล่นตามรอยพระยุคลบาท แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

- พื้นที่พัฒนาระบบสร้างสมดุล ประกอบด้วย กิจกรรมที่ฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายทั้งแนวตั้งและแนวนอน กิจกรรมปีนภูเขา ลอดอุโมงค์ เดินกระดานไม้ การทรงตัว ปีนเครื่องเล่นสนาม เล่นกระดานสั้น การแกว่ง การโยก การวิ่งจ็อกกิ้ง และฝึกความอ่อนตัว

- พื้นที่พัฒนาประสาทสัมผัส ประกอบด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมที่ได้มีโอกาสสัมผัสวัสดุที่มีผิวสัมผัสต่างกันในระหว่างทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ/กิจกรรมกลางแจ้ง การเดินบนพื้นผิวที่ขรุขระไม่ราบเรียบ การเรียนรู้ธรรมชาติสำรวจป่า

- พื้นที่พัฒนาระบบสัมพันธ์ภาพของร่างกาย เช่น การโยนบาร์ การโยนบอล กระโดดตบบอล การเตะบอล การผลัก การลากที่มีน้ำหนักในทิศทางต่าง ๆ การชก หรือดันหมอนขนาดใหญ่

- พื้นที่มุมลานเล่นตามรอยพระยุคลบาท เน้นฝึกทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายให้ทำงานประสานกัน ระหว่างกล้ามเนื้อมัดใหญ่ มัดเล็กโดยเฉพาะ

ภายหลังจากการ “เปลี่ยนลานรกรให้เป็นลานเล่นตามรอยพระยุคลบาท” ผู้สอนกำหนดให้ ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย/เล่นกลางแจ้ง สัปดาห์ละ 2 วันๆละ 1 ชั่วโมง ปฏิบัติกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย/มุมเล่นตามรอยพระยุคลบาท สัปดาห์ละ 3 วันๆละ 1 ชั่วโมง ผลการประเมินพัฒนาการเด็กหลังฝึกกิจกรรม รวมระยะเวลา 4 เดือน (มี.ค.-มิ.ย.) พบว่า เด็กมีพัฒนาการดีขึ้น ทั้งทางด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าภาษา ด้านการการใช้ภาษา ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม สิ่งที่ครูผู้สอนได้สังเกตเห็น คือ เด็กๆรู้จักการคิด รู้จักสังเกต รู้จักแก้ปัญหา รู้จักเป็นผู้นำ-ผู้ตามที่ดี รู้จักรอคอย รู้จักขอโทษ รู้จักช่วยเหลือแบ่งปันผู้อื่น เด็กๆเกิดความสุข เกิดการเรียนรู้ เกิดจินตนาการจากการเล่น ได้สัมผัสกับธรรมชาติช่วยลดความเครียด นอกจากนี้ผู้สอนยังได้วิธีการเล่นใหม่ๆจากเด็กๆด้วยเช่นกัน และได้นำ “ฐาน ผลุบโผล่” มุมเล่นตามรอยพระยุคลบาท มาส่งเสริมพัฒนาการด้านการยืนให้กับ น้อง Saliou (เด็กชาย Mamadou Saliou Baairy)ต่อไปอีกด้วย

“การเล่นจะช่วยพัฒนาร่างกายและจิตใจให้แก่เด็กทุกคน เด็กทุกคนต้องการเล่น การเล่นทำให้เด็กจะเกิดการเรียนรู้ เด็กได้ลองผิดลองถูก และเกิดการจำเป็นบทเรียน”

“เพราะการเรียนรู้ไม่ได้อยู่แค่ห้องเรียน”

กรมอนามัย
ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี